

Za Jolanu Jančovičovou

Práve sa chystala pretrhnúť na chvíľu prúd neprestajnej zaneprázdnenosti, vykonať prehliadku päťdesiatich rokov svojho plodného životného kolobehu a preniesť ťažisko pro projekcie ďalších úsekov života, ktorým v profesionálnej kariére vedeckého pracovníka v oblasti spoločenských vied, dvojnásobne viac ak je to žena, pripadá významná funkcia zbierať, kompletovať a usúšťať parciálne výsledky svojej predošlej heuristiky. Nič z toho sa neudeje a nevykoná. Stodvadsaťtri dní pred týmto pomyselným predelom prišiel predel nepomyselný, predel kruto reálny, hranica, za ktorou každý osobný plán môže sa ukutočniť len tak, že ho uskutoční niekto iný.

V Jolane Jančovičovej stráca slovenská sociológia výraznú individualitu. Spoločenský typ vedca, ktorý personifikuje a individualizuje, korení v generácii vstupujúcej do života v rokoch drsnej medzivojnovnej hospodárskej krízy a je touto krízou geneticky poznačený a determinovaný. Fakt zrútenia kapitalistického usporiadania ľudských vecí sa mu v tisícokrakých podobách vnucuje a vstúpuje od najútlejšej ontogenézy. Nemôže nesnívať o lepšom svete. Nemôže nepremýšľať o cestách a prostriedkoch, ktoré k takémuto svetu vedú. A objavené východiská nemôžu byť v súlade s tými reálnymi východiskami, ktoré vyplynuli ako výsledok druhej svetovej vojny, ako výsledok triumfálneho pochodu socialistických ideí a socialistických ideálov v našom geografickom priestore. Školské roky tohto spoločenského typu vedca sú viacej nabité lekciami „školy života“ ako suchopárom učebníc, zastarávajúcich skôr než boli napísané, odsúhlasené, vytlačené, zviazané a expedované. Je to typ vedca pripravujúceho sa na dráhu vedeckého pracovníka v zväzacej modrej košeli na poltucte mládežníckych prázdninových brigád a zachovávajúceho si z tejto brigádnickej mentality čosi nedefinovateľné, no nesporne sympatické a azda aj závideniahodné. A je to, napokon, typ vedca, ktorý sa nemusí prinucovať k tomu, aby dal prednosť nevyumelkovanej, realitou dýchajúcej formulácii vedeckého problému pred formuláciou akademicky vznosnou a rešpektabilnou.

Most, ktorý spája spoločenskú vedu s revolučnou spoločenskou praxou, predstavuje najorganickejší priestor Jolany Jančovičovej. Je to priestor, v ktorom sa cíti sama sebou a v ktorom ju nájdeme pri každej dôležitej životnej a profesionálnej peripetii.

Sú to konštrukčné prvky tohto mostu, ktoré odmeriavajú jej cestu ako čerstvej absolventky FF UK v Bratislave r. 1955 do funkcie vysokoškolskej učiteľky marxisticko-leninskej filozofie.

Na tomto moste ju opäť pristihneme v r. 1963, keď sa preorientováva na výskumníčku v oblasti marxistickej sociológie so špecializáciou na problémy ženy a rodiny.

Po ňom sa v r. 1972 vydáva zo Slovenskej akadémie vied do funkcie v ÚV Slovenského zväzu žien, kde dychtivo, plnými priehrškami nabera prepotrebné impulzy z praxe.

A po piatich rokoch opäť sa po ňom vracia do Slovenskej akadémie vied, aby tu, bokom od rušnej križovatky praxe, nie však bez dotyku s ňou, získané impulzy využila a zúročila.

My, čo sme boli okolo nej, vieme, ako to s tým „zúročovaním“ myslela vážne, ako ju tento cieľ osobne zapáľoval a spaľoval, ako ním žila do posledných hodín svojho života. Je nám strašne ľúto, že ho nebude môcť osobne uskutočniť. A máme pochybnosti, či sa nám podarí ju v tom nahradiť. Lebo isté veci sú predsa len nenahradiateľné.

Česť jej žiarivej pamiatke.

Redakcia a redakčná rada Sociológie a Sociologického časopisu

Zemrel Živko Ošavkov

Dne 18. února 1982 zemřel po delší nemoci zakladatel a dlouhodobý ředitel Institutu sociologie BAV, předseda Bulharské sociologické společnosti, člen redakční rady ča-